Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2024/6865

2024 11 28

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė

Skaitmeninių tinklų ir infrastruktūros junglumo dokumentų rinkinys

(nuomonė savo iniciatyva)

(C/2024/6865)

Pranešėja: **Isabel CAÑO AGUILAR**

Bendrapranešėjis: **Maurizio MENSI**

Patarėjai:	Sergio SANTILLÁN (pranešėjos) Federico MARINI BALESTRA (bendrapranešėjo)
Plenarinės asamblėjos sprendimas	2024 2 15
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnis 2 dalis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2024 7 18
Priimta plenarinėje sesijoje	2024 9 18
Plenarinė sesija Nr.	590
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	169/0/0

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pabrėžia skaitmeninės ekonomikos svarbą ES ekonomikai ir sujungiamumo naudą namams, viešajam transportui, sveikatai ir žmonių tarpusavio santykiams.

1.2. ES priėmė naujus reglamentus dėl skaitmeninės ekonomikos, taip pat pritaikė savo pramonės politiką. Tačiau siekiant skatinti šį socialinei ir ekonominei pažangai svarbų sektorių, būtina priimti naujus sprendimus. Baltoji knyga „Kaip patenkinti Europos skaitmeninės infrastruktūros poreikius?“ turėtų padėti pasiekti šį tikslą. Atsižvelgiant į naujas technologines ir rinkos aplinkybes, labai svarbu visiems skaitmeninės ekosistemos dalyviams sudaryti vienodas sąlygas ir užtikrinti, kad vartotojai būtų vienodai apsaugoti, nepriklausomai nuo tiekėjo.

1.3. ES susiduria su įvairiais iššūkiais:

— technologijų srityje;

— dėl investicijų, nes reikia didelių, koordinuojamų viešojo ir privačiojo sektorių investicijų, siekiančių daugiau kaip 200 mlrd. EUR;

— kuriant labiau integruotą bendrąją rinką telekomunikacijų srityje;

— atsisakant fragmentiško požiūrio į radijo spektro valdymą;

— kuriant reguliavimo sistemas, kuriomis skaitmeninės veiklos vykdytojams užtikrinamos vienodos sąlygos;

— dėl poreikio įveikti pernelyg didelę priklausomybę nuo stambių tiekėjų iš trečiųjų šalių;

— didinant inovacijų ir pramonės pajėgumus visoje telekomunikacijų vertės grandinėje;

— tvarumo srityje;

— dėl ryšių tinklų, įskaitant jūrinius kabelius, saugumo ir atsparumo.

1.4. Fragmentiškumą lemia ne tik skirtingos įgyvendinimo institucijos, bet ir skirtingas direktyvų perkėlimas į nacionalinę teisę valstybėse narėse, todėl EESRK siūlo:

— teisėkūros procese, kai įmanoma, pirmenybę teikti reglamentams;

— taikyti Europos standartuose numatytą vienos institucijos principą;

— paspartinti sertifikavimo procesą, kuris šiuo metu gali užtrukti 12 ar net 24 mėnesius;

— taikyti kilmės šalies principą, o ne nacionalinę bendrąją leidimų išdavimo tvarką;

— paskelbti atitinkamas pagal Europos elektroninių ryšių kodeksą taikomas kvalifikacijas ir taisyklių gaires;

— nustatyti realistišką vario laidų tinklų naudojimo nutraukimo terminą;

— paspartinti naujos kartos tinklo diegimą;

— suderinti numeracijos ištekliams taikomus reglamentus.

1.5. EESRK pasisako už tai, kad būtų sukurti stiprūs operatoriai rinkos ekonomikoje, kurioje skatinamas užimtumas ir socialinis dialogas, atitinkantys Europos vertybes.

1.6. Tolesni veiksmai. EESRK pasiūlymai

— Junglumas. Didinti spektro suderinimą Europoje

— Vykdyti rizikos kapitalo investicijas

— Investuoti į infrastruktūrą, kuri gali padėti plačiau naudoti dirbtinį intelektą

— Apsaugoti Europos ypatingos svarbos infrastruktūrą – kibernetinis saugumas reguliuojamiesiems subjektams

2. **Įvadas**

2.1. Skaitmeninės technologijos daro didelį poveikį ES ekonomikos konkurencingumui, didina efektyvumą ir skatina inovacijas.

2.2. Tarpusavio junglumas žmonėms teikia įvairią naudą, pavyzdžiui:

— užtikrinamos saugesnės ir aplinką labiau tausojančios darbo vietos;

— užtikrinamas pigesnis ir švaresnis viešasis transportas;

— suteikiama galimybė sukurti veiksmingesnes sveikatos priežiūros sistemas, bankų sistemas, socialinės apsaugos sistemas ir mokesčių sistemas, taip pat galimybė plačiau naudoti dirbtinį intelektą.

2.3. Siekdama išsaugoti savo pramonės pirmavimą, ES turi tapti lydere pagrindiniuose skaitmeninių technologijų vertikaliuosiuose sektoriuose, pradedant dirbtiniu intelektu ir baigiant kvantine kompiuterija, mikroelektronika ir virtualiąja realybe, taip pat diegti skaitmeninę infrastruktūrą, pradedant kibernetiniu saugumu ir 5G ryšiu ir baigiant debesijos kompiuterija ir duomenimis.

2.4. Per besibaigiantį teisėkūros ciklą buvo priimti nauji teisės aktai, pavyzdžiui, Skaitmeninių paslaugų aktas, Skaitmeninių rinkų aktas, Dirbtinio intelekto aktas, Duomenų aktas ir Duomenų valdymo aktas. Be reglamentavimo, 2021 m. ES taip pat atnaujino savo pramonės politiką, siekdama organizuoti skaitmeninį ir žaliąjį ramsčius per keletą iniciatyvų, visų pirma per bendriems Europos interesams svarbius projektus (BEISP). Iki šiol šie projektai neturėjo laukiamo poveikio.

2.5. 2030 m. skaitmeninio dešimtmečio politikos tikslai:

— junglumas – gigabitinis ryšys visiems;

— pažangieji puslaidininkiai – padvigubinti ES dalį pasaulinėje gamyboje;

— duomenys – tinklo paribys ir debesija – 10 000 neutralaus poveikio klimatui labai saugių tinklo paribio mazgų;

— informacinės technologijos – pirmasis kompiuteris, kuriame taikoma kvantinio spartinimo technologija.

3. **ES kylantys iššūkiai**

3.1. Europos Komisija ir skaitmeninės ekonomikos subjektai sutaria dėl daugelio iššūkių, kuriuos ES turi įveikti:

3.1.1. Technologiniai iššūkiai: dėl sparčios ryšių ir kompiuterijos technologijų plėtros atsiranda naujų verslo modelių ir tinklo taikomųjų programų. Tam reikia nuolat eksponentiškai didinti ne tik duomenų apdorojimo, saugojimo ir perdavimo, bet ir technologijų pajėgumus.

3.1.2. Investicijų poreikiai: Europai reikia didelių, koordinuojamų daugiau kaip 200 mlrd. eurų privačiojo ir viešojo sektorių investicijų, kad būtų diegiami didelio pajėgumo skaitmeniniai tinklai, kurie padėtų mums pasiekti 2030 m. skaitmeninio dešimtmečio politikos programoje nustatytus tikslus. Be to, norint sėkmingai pertvarkyti pirmaujančius telekomunikacijų operatorius į tinklo ir debesijos paslaugų teikėjus, reikėtų papildomų didelių investavimo pajėgumų. Reikalinga apdairi investavimo strategija, kuria būtų atsižvelgiama į vietovę ir gyventojų tankį. Taip pat turėtume atsižvelgti į poreikį prižiūrėti ir atnaujinti infrastruktūrą. Jūrinių kabelių eksploatavimo trukmė yra 25 metai, tačiau nėra gyvavimo ciklo iniciatyvaus valdymo strategijos.

3.1.3. Pastaruosius 25 metus ES reguliavimo sistema atliko esminį vaidmenį skatinant liberalizavimą ir investicijas. Šiuo atžvilgiu ES ir valstybės narės turėtų gerinti savo gebėjimą remti horizontalųjį bendradarbiavimą ir mokslinius tyrimus technologinės plėtros srityje ir paspartinti procedūras, tiek taikydamos lankstesnį reguliavimą, tiek procedūras racionalizuodamos.

3.1.4. Palyginti su kitais dalyviais, pigios, inovatyvios mobiliojo ir šviesolaidinio ryšio paslaugos yra plačiai paplitusios visoje ES. Reikia išlaikyti ir prireikus papildyti dabartinę reguliavimo sistemą, pagrįstą investicijų grandine ir reguliavimo laikino galiojimo išlyga, kad būtų atsižvelgta į naujas paslaugas ir dalyvius. Atsižvelgiant į įrenginių tarpusavio sąveikos paslaugų plėtrą, reikia pašalinti galimus nacionalinių numeracijos planų ir leidimų išdavimo tvarkos skirtumus, galbūt sukuriant *ad hoc* europines sistemas šioms iš esmės tarpvalstybinėms paslaugoms.- Labai svarbu, kad baltojoje knygoje Komisijos pateikti politikos ir reguliavimo scenarijai būtų greitai įgyvendinti konkrečiais veiksmais, kuriais siekiama remti investicijas, kurių reikia ES skaitmeninio dešimtmečio tikslams pasiekti, ir neatsilikti nuo kitų pagrindinių pasaulio ekonomikų, užtikrinant, kad Europos vartotojai nenukentėtų paslaugų prieinamumo ir kokybės požiūriu.

3.1.5. Fragmentiškas požiūris į radijo spektro valdymą: ankstesni bandymai geriau koordinuoti spektro valdymą ES nebuvo visiškai sėkmingi, be to, pastebėta spektro skyrimo ir tinklo infrastruktūros diegimo valstybėse narėse laiko neatitikimų ir vėlavimų. Atsižvelgdamas į tai, EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą geriau suderinti judriojo ryšio paslaugoms skirto radijo spektro skyrimą ir licencijavimą.

3.1.6. Neužtikrinamos vienodos sąlygos: šiuo metu, atsižvelgiant į naujas technologines ir rinkos aplinkybes, labai svarbu visiems skaitmeninės ekosistemos dalyviams sudaryti vienodas sąlygas ir užtikrinti, kad vartotojai būtų vienodai apsaugoti, nepriklausomai nuo tiekėjo. Dabartinė ES elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų reguliavimo sistema neatspindi debesijos ir telekomunikacijų paslaugų teikėjų konvergencijos ir neužtikrina lygiaverčių teisių ir pareigų visiems tiek viešiesiems, tiek privatiesiems skaitmeninių tinklų dalyviams ir galutiniams naudotojams. Baltojoje knygoje teisingai apibūdinama ekosistema, kurioje nyksta ribos tarp įvairių dalyvių vaidmenų ir atsiranda labai įvairių tarpusavio ryšių. Todėl nebėra kuo pateisinti asimetriškos reguliavimo tvarkos, taikomos „tradiciniams“ elektroninių ryšių teikėjams ir debesijos ar skaitmeninių paslaugų teikėjams. Tai dar labiau pasakytina tokiomis aplinkybėmis, kai skaitmeninės rinkos ir paslaugos yra labai sukoncentruotos ir keletas didelių ryšių automatizavimo platformų (VDIPP / prieigos valdytojų) turi didelę ir įtvirtintą įtaką rinkoje ir galutiniams naudotojams teikia būtiną turinį ir (arba) taikomąsias programas.

EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija baltojoje knygoje teigia, jog „stabilus bet kokio būsimo reguliavimo pagrindas turėtų būti Europos deklaracija dėl skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninių teisių ir principų“, tuo patvirtindama savo įsipareigojimą „parengti tinkamas sistemas, kuriomis būtų užtikrinta, kad visi naudos iš skaitmeninės transformacijos gaunantys rinkos dalyviai prisiimtų socialinę atsakomybę ir visų europiečių labui sąžiningai ir proporcingai prisidėtų prie išlaidų, susijusių su viešosiomis gėrybėmis, paslaugomis ir infrastruktūra, padengimo“.

3.1.7. Didžiųjų rinkos dalyvių debesijos centrai dažnai yra sujungti su tinklais, kurie dabartinėje reguliavimo sistemoje gali būti nepriskirti nei viešiesiems, nei privatiesiems, todėl susiduria su reguliavimo neapibrėžtumu.

3.1.8. Poreikis užtikrinti daugiau inovacijų ir pramoninių pajėgumų visoje telekomunikacijų vertės grandinėje: siekdama užtikrinti savo tinklų infrastruktūros ekonominį saugumą, ES galėtų sudaryti palankesnes sąlygas bendradarbiavimu grindžiamai ir daugiadalykei aplinkai bei pagerinti ES subjektų galimybes gauti finansavimą, skatindama glaudesnį privačių ir viešųjų investicijų strategijų bendradarbiavimą.

3.1.9. Tvarumas: informacijos ir ryšių technologijų pramonės sektoriui tenka apie 7–9 proc. viso pasaulyje sunaudojamos elektros energijos kiekio, apie 3 proc. pasaulyje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir vis daugiau elektros ir elektroninės įrangos atliekų. Tinkamai naudojamos skaitmeninės technologijos gali atsverti išmetamųjų teršalų kiekio žalą ir kartu padėti sumažinti pasaulyje išmetamą teršalų kiekį, tačiau tai reiškia, kad operatoriams teks papildomai investuoti.

3.1.10. Saugumas: geopolitinėje aplinkoje, kuriai vis labiau būdinga įtampa ir konfliktai, ypatingos svarbos infrastruktūros kibernetinis saugumas, saugumas ir atsparumas turėtų būti grindžiami patikimais tiekėjais, ištisinio ryšio saugumo standartų rengimu ir didesniu atsparumu bei integracija visais lygmenimis: antžeminiu, neantžeminiu, prieigos ir magistralinių tinklų lygmeniu, įskaitant jūrinių kabelių infrastruktūrą.

4. **Būtinybė sukurti bendrąją skaitmeninę rinką**

4.1. EESRK nemano, kad reikia staigiai keisti telekomunikacijų reguliavimo sistemą. Dabartinis modelis vis dar tinkamas, jeigu norima atverti rinkas ir išvengti jose koncentracijos, kuri paprastai yra žalinga klientams kainų nustatymo ir inovacijų požiūriu.

4.2. Reguliavimo sistema turėtų būti ne tik skatinama konkurencija itin spartaus plačiajuosčio ryšio (angl. UBB) sektoriuje, bet ir sprendžiami nauji tarpvalstybinio pobūdžio klausimai, pavyzdžiui, įrenginių tarpusavio sąveikos ir (arba) daiktų interneto paslaugų reguliavimas.

4.3. Kai kuriais atvejais gali prireikti užtikrinti prieigą prie duomenų centrų jungiamųjų linijų ir (arba) jų tarpusavio junglumą, kad būtų sumažintos naujų debesijos duomenų centrų, kurie gali tapti dar viena kliūtimi, steigimo išlaidos. Galimas tokių tinklų reguliavimas turėtų būti vykdomas laikantis „tradicinės“ trijų etapų procedūros, pagal kurią nacionalinės reguliavimo institucijos, prižiūrimos Europos Komisijos, galėtų nustatyti reikalavimus naujose rinkose.

5. **Kad galėtų konkuruoti pasaulinėse rinkose skaitmeninio ir technologinio suverenumo požiūriu, ES reikia aukštos kokybės darbo vietų**

5.1. Nuo 2015 m. telekomunikacijų sektoriuje iš esmės keičiasi darbo vietų tipai. Su darbo vietų tipais susijusi pertvarka turėtų būti vykdoma bendradarbiaujant su vietos suinteresuotaisiais subjektais, užtikrinant perkvalifikavimo galimybes ir pakankamą skaičių darbuotojų, kurių reikia skaitmeninių tinklų infrastruktūros sektoriaus ateičiai pagerinti.

5.2. Principas „viena paslauga, viena taisyklė“ galėtų būti naudojamas siekiant sukurti naują sistemą visiems skaitmeninio sektoriaus dalyviams, supaprastinti taisykles, išplėsti dabartinės sistemos taikymo sritį ir taikyti tas pačias taisykles analogiškoms paslaugoms, taip užtikrinant lygiavertes teises ir pareigas visiems skaitmeninių tinklų dalyviams ir galutiniams naudotojams.

5.3. EESRK siūlo, kad į naujus tinklus investuojantys operatoriai galėtų pasinaudoti nuomos sutartimi, pagal kurią jie būtų priversti dalytis savo tinklais su kitais operatoriais. Svarbu užtikrinti, kad sąnaudos operatoriams būtų paskirstomos teisingai.

5.4. EESRK pasisako už tai, kad būtų sukurti stiprūs operatoriai rinkos ekonomikoje, kurioje skatinamas užimtumas ir socialinis dialogas, atitinkantys Europos vertybes.

6. **Suderinti taisykles, reformuoti valdymą, supaprastinti ataskaitų teikimą**

6.1. Fragmentiškumą lemia ne tik skirtingos vykdymo užtikrinimo institucijos, bet ir tai, kaip valstybės narės perkelia direktyvas į nacionalinę teisę. Kriterijai gali skirtis net toje pačioje valstybėje narėje, kurioje įgaliojimais dalijasi skirtingos regioninės valdžios institucijos. Taip atsiranda reguliavimo labirintas, dėl kurio reikia įdarbinti teisės ekspertus, ir tai stabdo sprendimų priėmimą.

6.2. Todėl būtina:

6.2.1. kai tik įmanoma, teisėkūros procese pirmenybę teikti reglamentavimui;

6.2.2. taikyti Europos taisyklėse numatytą vienos institucijos principą;

6.2.3. paspartinti sertifikavimo procesą, kuris šiuo metu gali užtrukti 12 ar net 24 mėnesius; kai įmanoma, suderinti spektro paskirstymo taisykles ir sąnaudas. Kai kuriose valstybėse narėse operatoriams teko brangiai sumokėti už priskiriamus dažnius, todėl investicijos į naujus tinklus gali sulėtėti;

6.2.4. konkrečioms, labiau virtualioms ir paprastai tarpvalstybinėms paslaugoms (pvz., įrenginių tarpusavio sąveikos ir daiktų interneto paslaugoms) vietoj nacionalinės bendro pobūdžio leidimų išdavimo tvarkos taikyti kilmės šalies principą;

6.2.5. paskelbti gaires dėl pagal Europos elektroninių ryšių kodeksą vykdomo kvalifikavimo ir reguliavimo, kurie taikomi privačioms e. ryšių paslaugoms ir (arba) tinklams ir e. ryšių paslaugoms, kurios nepriklauso nuo numerio, bet vis tiek remiasi numeriu galutiniam vartotojui identifikuoti;

6.2.6. nustatyti realistišką varinių laidų tinklų naudojimo nutraukimo terminą, taip pat atsižvelgiant į tai, kad valstybėse narėse padėtis, susijusi su geografinėmis sąlygomis ir gyventojų skaičiumi bei paskutinės atkarpos ilgiu, skiriasi, todėl kai kuriose vietovėse gali būti tikslinga leisti ilgiau naudoti hibridines technologijas (šviesolaidinę ryšio liniją iki patalpų (FTTC), vektorizavimą ir kt.);

6.2.7. siekiant paspartinti naujos kartos tinklo (NKT) diegimą, visiems suinteresuotiesiems subjektams, turintiems nuosavą civilinę infrastruktūrą, kuri gali būti naudojama kabeliams ir antenoms, nustatyti horizontaliuosius (simetrinius) įpareigojimus;

6.2.8. suderinti numeracijos ištekliams, kuriuos dėl paslaugų ir tinklų skaitmeninimo ir virtualizavimo verslo klientai vis dažniau naudoja tarpvalstybiniu mastu, taikomas taisykles.

7. **Tolesni veiksmai**

7.1. Junglumas. Didinti spektro suderinimą Europoje:

— valstybės narės ir Komisija turėtų pagerinti privalomų sprendimų koordinavimą Europos lygmeniu, kad būtų sustiprintas privačių investicijų poveikis;

— visoje ES vienodai įgyvendinti plataus užmojo Gigabitinės infrastruktūros aktą, kuriame būtų numatyta lengva prieiga prie viešosios infrastruktūros ir vienas informacinis punktas kiekvienoje valstybėje narėje;

— paskelbti aiškias gaires dėl specializuotų paslaugų atitikties pagal Atvirojo interneto reglamentą;

7.2. vykdyti rizikos kapitalo investicijas:

7.2.1. paspartinti vėlesnio etapo investavimo priemonių kūrimą; pereiti prie vieno ES taisyklių rinkinio, taikomo visoms nacionalinėms kapitalo rinkoms ir paremto glaudesniu vietos ir ES valdžios institucijų bendradarbiavimu;

7.3. didinti pažangiųjų tinklų mokslinius tyrimus ir mažinti delsą:

7.3.1. Medicinos prietaisai ir nuotolinė diagnostika yra labai pažeidžiami dėl skaitmeninių tinklų delsos. Gebėjimas gerinti sveikatos priežiūros diagnostiką atokiose vietovėse ir dirbtinio intelekto pagalbos šioje srityje galimybės labai priklauso nuo sparčios ir patikimos skaitmeninio tinklo infrastruktūros.

7.3.2. Pažangieji tinklai gali sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį, sukurti daugiau aplinką tausojančių darbo ir gyvenamųjų vietų, taip pat gali tapti dinamišku būdu užtikrinti veiksmingesnį viešojo transporto užpildymą.

7.3.3. Reikėtų laikytis vienkartinio ataskaitų pateikimo principo, kuriam pritaria Komisija, ir teikti ataskaitas vienai nustatytai institucijai.

7.4. Duomenų ekonomika:

— paaiškinti, kad pagal Duomenų aktą įmonės yra pavaldžios vienai pagrindinei kompetentingai institucijai;

— pripažinti Duomenų akto, kaip sistemos, kuria reglamentuojamas verslo dalijimasis duomenimis su valdžios sektoriumi, viršenybę oficialios statistikos tikslais ES;-

— sveikatos priežiūros atveju užtikrinti suderintą sveikatos duomenų, duomenų apsaugos ir privatumo sistemą, įskaitant Bendrojo duomenų apsaugos reglamento ir būsimos Europos sveikatos duomenų erdvės suderinimą ir nuoseklumą.

7.5. Apsaugoti Europos ypatingos svarbos infrastruktūrą – kibernetinis saugumas reguliuojamiesiems subjektams:

— paskelbti gaires, kuriose būtų paaiškinta ES kibernetinio saugumo direktyvos (TIS 2) ir Kibernetinio atsparumo akto sąveika teikiant nuotolinio duomenų apdorojimo paslaugas;

— laikytis vienkartinio ataskaitų pateikimo principo, kuriam pritaria Komisija, ir teikti ataskaitas vienai nustatytai institucijai;

— konsoliduoti kibernetinio saugumo subjektus, kad būtų padidintas veiklos efektyvumas ir labiau remiamas ypatingos svarbos infrastruktūros objektų, pavyzdžiui, energijos tinklų, atsparumas;

— susitarti dėl aiškaus ES sertifikavimo sistemų rengimo ir patvirtinimo tvarkaraščio ir užtikrinti, kad šios sistemos būtų grindžiamos tik techninėmis kibernetinio saugumo apsaugos priemonėmis;

7.6. suderinti programinės įrangos ryšių protokolus.

7.7. nustatyti tam tikrus pagrindinius reikalavimus visai ryšių programinei įrangai, pavyzdžiui, visi duomenų perdavimai turėtų būti užšifruoti.

7.8. Skaitmeninių paslaugų viešieji pirkimai:

7.8.1. Viešųjų pirkimų direktyvą pakeisti reglamentu ir skatinti suderintus sutarčių skyrimo kriterijus, pagal kuriuos kibernetinis saugumas ir tvarumas būtų vertinami taip pat, kaip sąnaudos. Artimiausiu metu pagal direktyvą paskelbti programinės įrangos pirkimo gaires.

Briuselis, 2024 m. rugsėjo 18 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Oliver RÖPKE